

Glasheider is voorts ook wat Van Teylingen opmerkt ten aanzien van de belofte des verbonds. En in zijn uiteenzetting van deze centrale geloofsrealiteit plaatste hij zich weer lijnrecht tegenover de Synode, die een belofte construeerde, welke een goddelijke verzekering zou zijn, uitsluitend bestemd tot de uitverkorenen, en inhoudende, dat zij het eeuwige heil reeds ontvangen hebben of anders ontvangen zullen.

Daartegenover betoogt Van Teylingen, dat, wanneer men werkelijk zijn standpunt neemt in het verbond, men er van uitgaat, dat de belofte toe komt aan alle bondelingen. „En in die belofte geeft God zich aan hen in genade. 't Is niet maar een „uitwendig aanbod“, doch de genadige aaneming tot kinderen (Calvijn); de bondelingen hebben reecht gekregen op Christus en al Zijn weldaden. Zelfs de gave des Heiligen Geestes, die het geloof werkt (H.C. antw. 74), is in die weldaden begrepen. En dat alles is in den Doop verzegeld. Maar al Gods toezeggingen hebben hun effect slechts door 't geloof. De rechtgebende bondeling ontvangt slechts door 't geloof de weldaden waarop hij recht gekregen had. „De goddeloos stooten door hun hardheid Gods genade af.“ Naar Gods verborgen verkiezing komt er onderscheid tusschen de bondelingen; geloof en ongelooft gaan uiteen. Naar die verkiezing schenkt de Heilige Geest de opening des harten, het geloof, waardoor Christus en Zijn gaven ontvangen en genoten worden en zoo dus de belofte gerealiseerd wordt. En het geloof eigent zich zoo de gaven toe, zooals ze beloofd waren en verzegeld in de Sacramenten. Daarvan, van dat „mijnen“ des geloofs spreken de antwoorden in Zondag 26 en 28 H. Cat.

De Heilige Geest schenkt en sterkt het geloof door Woord (belofte) en Sacrament. Ook van het laatste geldt: „door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des Heiligen Geestes“, art. 33 N.G.B. Hoe dat in de harten van kinderen toegaat is Gods geheim; wij kunnen er alleen veronderstellingen over maken en hen met een praktisch oordeel der liefde beschouwen, zonder te hunnen aanzien ooit den samenhang en samengang van de twee deelen des Verbonds, belofte en eisch, op te heffen. Doch de Heilige Geest werkt en is bij het Woord, bij de Verbondsbeloften, bij het Sacrament steeds present. Door die middelen werkt Hij, dwars door de verantwoordelijkheid der bondelingen heen, verkiezing en verwerping uit, zegen en vloek. Nooit mist het Evangelie z'n tweezijdigheid; een werk des levens ten leven en een werk des doods ten doode (2 Cor. 2:16). Nooit scherper is dat het geval dan onder het Verbond: „Uit alle geslachten des aardbodems heb ik u allen alleen gekend; daarom zal ik al uwe ongerechtigheden aan u bezoeken“ (Amos 3:2). Nooit is de wettig bedienende doop geen „eigenlijke“ doop. Nooit verliest het Sacrament z'n natuur en kracht (Calvijn). Daarom juist ontvangt de goddelooze het Sacrament tot zijn verdoemenis (Art. 35 N.G.B.)⁷⁾.

Tenslotte wijzen we nog op één punt in Van Teylingen's prachtig betoog.

Op en rondom de Synode werd altijd beweerd en was steeds een der hoofdmomenten in de discussie — ik herinner me nog levendig een rede van Prof. Berkouwer daaromtrent — dat wie leert, dat alle kinderen der geloovigen, het gansche zaad des verbonds, gelijkelijk in het verbond zijn opgenomen, rechtstreeks ingaat tegen de paulinische uitspraken, dat alleen de kinderen der belofte voor het zaad gerekend worden (Rom. 9:8) en dat alleen Christus en wie in Hem gelooven het zaad van Abraham is. (Gal. 3:16).

Ook op deze redeneering gaat Van Teylingen in. „Bij de uitlegging van deze plaatsen — aldus schrijft hij — mag men toch nooit uit het oog verliezen, dat het in beide er om gaat (in Gal. 3 rechtstreeks, in Rom. 9 als inleiding op Rom. 10 en 11) de positie der Heldenchristenen aan te wijzen ten opzichte van het Verbond met Abraham. Zij zijn immers niet uit Abraham's vleesch. Hoe kunnen ze dan toch kinderen der belofte zijn, die deel hebben aan het beloofde heil? Door het Evangelie der genade Gods, in Christus aan te nemen. Zóó gaan zij, met hun kinderen, tot het verbond in. En dat alles ten diepste krachtens de verkiezing Gods, die de Helden langs den weg van het geloof doet ingaan in het Verbond; en anderen, als Ismaël en Ezau, langs den weg van ongelooft en verharding, ontnam het heil des Verbonds. Dat er krachtens de Verkiezing onderscheid is in den kring van het Verbond en dat de kinderen der beloften, die dus het beloofde heil door het geloof ontvangen (zie Calvijn op Gen. 17:7), pas de rechte Abrahamskinderen zijn, dat is bij mijn weten door niemand tegengesproken“⁸⁾.

Met diepen ernst waarschuwt Van Teylingen er daarom voor verkiezing en verbond in dien zin te identificeren, dat alleen de uitverkorenen ware bondelingen zouden zijn en dus een deel der bondelingen hier geen ware, echte bondelingen zouden wezen.

Wanneer men zoo dan de verkiezing uit het verbond benadert, „wordt het wel zeer moeilijk zich rekenschap te geven van die vele Schriftplaatsen, die van bondsbreuk en bondswraak spreken. Zoo getuigt

⁷⁾ p. 22; ⁸⁾ p. 24.

UIT DE SCHRIFT

adventstriomf over het kerkhof.

En Hij zal op dezen berg verslinden het bewindsel des aangezihts, waarmee alle volken bewonden zijn, en het deksel, waarmee alle natiën bedekt zijn. Hij zal den dood verslinden tot overwinning. Jesaja 25:7, 8a.

Dat lijkt nu heelemaal geen Adventswoord; kunnen we niet veel beter spreken van Jesaja's Paaschzang?

„De dood verslonden tot overwinning“ — dat zijn bekende klanken. Waar hoor ik die ook weer? In Paulus' Paaschpreek! In zijn lofzang op de opstanding van Christus: 1 Corinthhe 15.

Ach ja, dat is onze armoede: hoe heeft de romantiek het „Herfstgebeuren“ in een heel apart loketje gezet, en dus ook dien Adventstijd, die „sombere dagen voor Kerstfeest“, welke toch „doortinteld worden van een bekorend en spannend verlangen“..... Menschen, die op Paschen en Hemelvaartsdag en Pinksteren naar de Kerk niet omzien, voelen op Kerstfeest nog wat in hun onbekeerde binnenste „ritselen“ — vage aandoeningen „vanwege de „liefde“.....

Jesaja leert het ons anders: „Advent“ is ten diepste niet slechts voorbereiding van „Kerstfeest“ — het is de sprake van den komenden Christus — het heeft alles te maken, zeker met de Vleeschwording des Woords, maar ook met den kruisdood op Golgotha, en met dat ledige graf in Jozefs hof, en met de wederkomst op de wolken.

Advent: dat is de triomf over het kerkhof — de triomf van het eeuwige leven, dat schittert in deze wereld, door de blinkende Morgenster.

Hoe schoon teekent Jesaja de macht van het kerkhof, de heerschappij van den dood. Die raakt alle volkeren. Daar is geen mensch van uitgezonderd. Zij gaan allen naar één plaats; zij zijn allen uit het stof, en zij keeren allen weder tot het stof. Hoe heeft deze ziener Gods dat zienlijke van den dood als het ware genomen en tegen het licht gehouden. Hoe zeldzaam-zuiver is dat beeld van de menscheit, die hij ziet als een weduwe, haar aangezicht bedekkend met een sluier, vanwege de smart, welke haar hart doorsnijdt. Dat is als een klaaglied: alle leven zucht onder de macht van den dood!

Maar hoor nu, hoe deze profeet zingt van Adventstriomf over het Kerkhof.

Hij spreekt van „dezen berg“. En dat is de „berg des HEEREN“. De Sionsberg, van God verkoren tot Zijn heilige woning. En dat bedoelt Jesaja niet natio-

heel het Oude Testament. En de klacht over afval daarin betreft waarlijk niet alleen den nationalen vorm van het Verbond onder Israël, of men zou heel de O.T.-ische bedeeling moeten ontledigen. En wil men, wat het N.T. betreft, alleen spreken van bondsbreuk en bondswraak bij hen, die onder een „algemeen aanbod van genade“ leefden (wat bovendien een tegenspraak in zichzelf is), dan moet men teksten als Joh. 15:1-6; Rom. 14:15; 1 Cor. 10:1-13; Hebr. 6:4-6; 10:29-31; 12:25-29; 2 Petr. 2:1 toch wel zeer in een bepaalde richting pressen om aan hun klem te ontkomen. Die teksten weerspreken immers de „volharding der heiligen“ niet, als men maar de dingen vanuit het Verbond en niet vanuit de verkiezing beschouwt“⁹⁾.

„Als men — en Van Teylingen's woord krijgt profetische kracht en ernst — van de verkiezing uitgaat en de bedding (het Verbond) even breed maakt als den stroom (de Verkiezing), dan dreigt ieder oogenblik een doorbraak, die alle dijken wegslaat; men houdt geen Verbond meer over en komt in mystieke Geestesvroomheid terecht, omdat de vaste grondslag des geloofs is teloor gegaan“¹⁰⁾.

Dit was de boodschap van Van Teylingen. Hem komt de onvergankelijke eere toe de anti-reformatische constructies van de Synodes van 1942/43 in die dagen het diepst gepeild, het scherpst beoordeeld en in haar gevaarlijke strekking het duidelijkst gesignaleerd te hebben en zoo in dogmatisch opzicht de vrijmaking het grondigst te hebben voorbereid.

Het oordeel van een der voornaamste prae-adviseurs van genoemde Synodes over Van Teylingen's brochure: dit pamflet is het gevaarlijkste van alles wat over ons geschreven werd — is inderdaad volkomen juist.

Voor ons is dit judicium de hoogst denkbare lof — voor hem ook?

C. V.

⁹⁾ Idem; ¹⁰⁾ Idem.

nalistisch en aardsch, want zijn oog ziet wijder: hij aanschouwt profetisch de volheid van Pinksteren; spreekt hij niet over een feestmaal, allen volken aangericht?

Op dien berg des HEEREN zal „het bewindsel des aangezihts“ verslonden worden, gelijk een blad papier, dat door het vuur gegrepen wordt, en in enkele seconden opteert tot asch. Want de HEERE der heerschen zal den dood verslinden tot overwinning.

En daarom mag de Kerk triomfeeren over het kerkhof; de jubel van het leven over den klaagzang van den dood. „Advent“ bezingen — dat is immers jubelen over den HEERE der heerschen, van Wien het vrome volk zal zeggen: „Deze is onze God; wij hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken! Deze is de HEERE; wij hebben Hem verwacht; wij zullen ons verheugen en verblijden in Zijn zaligheid!“ (vs 9). En ge weet het: in dien wonder-heerlijken Naam: „HEERE der heerschen“ zit de Christus in. En dus het verbond der genade. En dus het verkeer des Verbonds. Want dat het vrome volk Adventsverwachting mocht hebben, reeds in de dagen van Jesaja, dat is alleen mogelijk, omdat God de HEERE Zichzelf gegeven heeft, in Christus Zijn Zoon.

Zoo zijn we dan wel zeer rijk, door het geloof.

Het geloof, dat een bewijs is der dingen, die men niet ziet.

Wij zien hier op aarde wat voor oogen is: de macht van het Kerkhof. De tyrannie van den dood. Eén spotlied huivert er door het menschenleven: „wie leeft er, die den slaap des doods niet eens zal slapen? wie redt zijn ziel van 't graf?“..... En wie het profetische Woord kent, weet: dat is niet het eigenlijke van de ellende der menscheit. De lichamelijke dood is maar een uitvloeisel. Hét „bewindsel des aangezihts“ is de dood, die daar van binnen zetelt, in het hart. Reeds als de mensch in de wieg ligt. Kind des toorns!

Maar het geloof ziet de dingen, die niet gezien worden.

Het ziet Christus, komende in de wereld — ach, ook Zijn aangezicht wordt omwonden..... ach, de dood kruipt ook in Zijn leven, zijn hart binnen, en het is de eeuwige dood, en hoe verveert hij Hem: als een blad in de vlammen, zoo teert Christus Jezus op in de verschrikking van God, Die den zondaar een Verterend Vuur is.....

En nu stort zich de Adventszang van de lippen: de dood verslonden tot overwinning. Niet het kerkhof heeft het laatste woord, maar de Kerk. Omdat Christus het heeft.

Dat is Advent!

Ziet, Deze (dat Vleeschgeworden Woord — die Man van Smarten aan het kruis — die in-glorie-verhoogde Heer der heerlijkheid). Deze is onze God, wij hebben Hem verwacht, Hij zal ons zalig maken.

De dood wordt verslonden, en het kerkhof daartoe. Maar de Kerk blijft, tot in het eeuwige leven. Want Christus komt weer: de Eerstgeborene uit de dooden!

Apeldoorn.

J. SMELIK.

KERKELUK LEVEN

DE GEBRANDMERKTE PREDIKANTEN.

Men schreef mij wel eens, dat de ontstellende onkunde in den kring van onze vroegere broeders en zusters herhaaldelijk aan den dag komt in het feit, dat zij het feit van de massa-executie eenvoudig ontkennen of trachten te verkleinen.

Nu is de kerkscheuring niet eerst een feit geworden, doordat ambtsdragers werden geschorst en afgezet. De scheur werd in het lichaam van Christus gedreven door de nieuwe, onschriftuurlijke wetten, die met tyranniek geweld door de synode in het kerkleven werden ingevoerd en doorgevoerd. Maar terwille van ons „spreken in de poort“ lijkt het mij goed, hier alvast een aantal namen te publiceren van predikanten, die men op grond van de synodale verordeningen de ambtsbediening tijdelijk of voor goed heeft durven ontnemen. Ik beschik thans over gegevens betreffende de volgende predikanten en hoogleraren die geschorst en/of afgezet zijn:

K. Schilder, S. Greijdanus, A. v. d. Ziel, D. van Dijk, P. Deddens, P. K. Keizer, C. H. Lindeboom, C. Vonk, L. J. Goris, J. v. d. Schaft, W. Scheele, A. Veldman, B. A. Bos, K. Doornbos, J. v. d. Wielen, G. v. Rongen, J. Smelik, F. Boonstra, L. L. v. d. Vliet, G. Th. Koopman, C. Stam, G. Visée, J. van Nieuwkoop, F. van Dijk, A. Kuiper, J. Waagmeester, E. T. v. d. Born, B. Holwerda, A. Hordijk, O. W. Bouwama, W. Verwoerd, F. de Vries, W. G. Visser, D. K. Wielenga, L. Doekes, H. J. Jager, H. J. Meijerink, C. v. d. Waal (de laatsten na de invoering van de vervappingsformule).

In deze lijst ontbreken enkele namen, bij gebrek aan volledige gegevens. Ook maak ik er op attent, dat sommige predikanten niet eens „in den kerkelijken weg“ zijn gevonnisd. Men „constateerde“ eenvoudig, dat zij niet meer tot de Gereformeerde Kerken behoorden.

L. DOEKES.